

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ptrs.

ADRESSE:

«İdjtihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

1 Mars 1929 No. 268

TÜRKÇE VE FRANSTZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î.

SIHHÎ MECMU'A

Aboneman: Seneliği [24
nüsha] Türkiye için 2bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 268 — 1 Mart 1929

Dante den terennümler:

«CEHENNEM» den BEŞİNCİ TERENNÜM

Birinci da'ireden daha ufak olan fakat içinde tahammülsüz feryadlar ve cânlı ızdırablar kopan ikinci da'ireye indim. Burası da'ima dişlerini gıcırdatan müthiş «minoz» un yeridir. O buraya girenlerin cürümlerini tartar, tetkik eder ve onu, kuruğunu sallayarak dokuz daireden birine fırlatır.

Bunun için her hangi bir günahkar (minoz) ın önüne gelince derhal günah larım söylemeğe mecburdur. Önünde dayıma muhakemeye amade bir ruh kalabalığı turür o ruhlar bir birini ittiham eder bir birini ısıtır ve birden hendeklere gark olurlar (minoz) bu müdhış işi bırakarak bana:

— Ey azap ve ızdırap ocağına giren gendini denk al; bu kapımdan kolay girdigine aldanma dedi. Rehberim ona — ne

ye böyle bağriyorsun? mukadderatın gendisine açdığı yola mani olma; dilediklerini yapmak kudretinde olanlar böyle arzu ediyorlar. sana fazla söyleyemem dedi. hala kulağıma ızdırabın feryatları geliyordu. Bir yere geldimki bu bütün ısığların susduğu yerde şeslerin şiddeti bir kat daha artıyor fırtına ile döğülen bir deniz gibi homurtular yükseliyordu. Bir an susmayan ve hiç durmayan cehennem borası kasırgalarla rahları sürüklüyor, şiddetli çatırtılar onları taşlardan taşlara, kayalar dan kayalara çarpıyordu. onlar orada ilahî fazilete lanetler yağdırarak feryatlarını, tazallumlerini bir kat daha artırıyorlardı. öğrendimki bu azabın mahkûmları nefsi elimarelerine esir olan şehvet kurbanlarıymiş...

Sovuk nasıl uçuşan kuşları şaşırtırsa bu furtunada ümitsiz ve tesellisiz kalan günahkâr ruhları surukluyor, itior, taşlara çarpiyer ve gine geri getiriyordu.

— Ey östat bu siyah havayı yırtan hangi bedbahtların sesidir dedim. o

— İşte şu birinci olarak gördüğün muhtelif lisanlar konuşan bir milletin üzerinde hükümdardı. o gendisini okadar hayasızlığa verdiki hareketlerinden utanmamak için hoşuna giden şeylerin memnu olmadığını ilân etti. Bu kendisinin süt verdiği (minüs) un sonrada zevcesi olan (semiramis) dir. O ismine şimdi sudan denilen yerde hükümdardı diğeri de aşk için ölmü arayan ve (şişe) nin güllerine sedaketsizlik ederek olendir. ötekisi ise sefih (kleopatira tir) diye

RUHANI BALYOZ

Kırdığım kayadan fıskıran şimşek
Perdei «Rahman» a açdı bin delik;
Bakışır dururlar şimdi ruhumda
Sağır yükseklik'e dilsiz derimlik..

AB. DJ.

cevap verdi.. Sonra bana elile uğrunda okadar kan dökülen (Eleni) yi, aşkı yüzünden genc yaşında ölen (Aşili) (Parisi) (kornuay) kralı(Mark)ın yiye-

nikiraliçe(İzalt)un sevgilisi olan ve evlendiği gün onun bir kilic darbasile öled (tiristani) ve daha bunlar gibi aşk yolunda giden binlerce ruhu gösterdi. Okadarki rehberim bana bu ilk devrin kiralıçelerini ve kadim devirlerin kahramanlarını gösterdikçe kalbim merhametle doldu, östadıma:

— Ey şayir şu hafif devirlerle gendilerini rüzgâra terk ederek uçuşan çiftle konuşmayı ne kadar isterdim; dedim o dur, bir az dur ki sana yaklaşsınlar dedi ve unutamayacakları sevda namına yemin verki dursunlar diye ilave etti. Rüzgâr onları bize doğru getirdiği zaman sesimi yükselttim — ey bedbaht ruhlar eger bir maniniz yoksa gelinizde konuşalım dedim. Çok sevdikleri uvalarına çağrılan gögercinler nasıl havayı yırtıp uçarlarsa

İHTİLAL Mİ, İNKİLAP MI ?

Gustave le Bon bir «ihtilal» bir «inkilap» değildir demiş! Bunu derkende Türk inkılabını kast etmiş!.. İlim yerine dram ve trajedi yazan bu güzel üsluplu adamın ne demek istediğini acaba yalnız ben mi anlayamıyorum?! Hayır hemen bütün Fransız Üniversiteside benimle beraber anlayamıyor!.. İşte ırk, ruh, karakter, âlî, safil... gibi bir çok kelimeler ki muharririn bunlarla kastettiği ilmî manaları anlamak hemen kabil değil.. Bence Gustave le Bon şerhiyet fikirleri üzerinde çalışan yarı edip, yarı mütefekkir, cazip üsluplu bir muharrirdir. Daima ilhamkâr, fakat hiç bir zaman ikna edici olmayan bir muharrir!.. Nicin bir ihtilâl bir inkilap değildir. Çünkü fikrin sahibine göre ihtilal sathî, inkilap ise bünyevidir. Yine aynı kanaata göre ihtilâl anî ve fevrî, inkilâp ise tedricî ve tarihidir... Bu kanaat eski olduğu kadarda hayatın bütün vakıalarına uymayan bir tedrici nazariyesinin esiridir. Halbuki inkılaplar anî de olabilirler. Yaratıcı tekâmül nazariyesini Biyoloji sahasından Sosyoloji sahasına götürmekte hatâ yoktur. Bir ihtilale tekâmül kıymeti verdiren şey ne onun güçlüğü ne de onun geçliğidir. Sadece eşyanın tabiatına ve hayatın siyrine müvafık olmasıdır. Türk inkılabı hak ve hakikattir. Çünkü ezeli şerhiyetlere uygundur.

İSMAİL HAKKI

bu iki ruhdu (didon)nın bulunduğu kalabalığı yarup furtunaların içinden geçdiler, yanımıza geldiler. onlardan biri.

— Selam ey bizi bu zulmet havasında ziyarete gelen sevimli ve merhametli vücudlar. eğer allaha yüzümüz olsaydı, bizim namütenahi ıztırapımıza merhamet ettiğiniz için sizlere ondan mesud gönler niyaz edeceğdik. haydi şu ruzkarlar suomuşken söyleyiniz sizi dinleyelim ve suallerinize cevap verelim; doğduğumuz yer etrafındaki menbalerle suyu artan (po) nehrinin döğüldüğü denize yakındır. yüksek bir ruhu büyük bir süratle alevlendiren sevda bizi füsünlarla yakup yanındakini bana bağladı. bunu bana birleştiren sevda beni o kadar mestetdiki hala onun ellerinden gendini kurtarmadım. işte o aşk ikimizide aynı ölümle uçurttu bizi hayattan ayıran ve kabili ebediyen inletem canavarın beklediği yere attı. dedi ruh susdu onun dil-siz sözlerinden gelen aci bir ıztırapla gözlerimi yere indirdim. rehberim.

— Ne oluyorsun? dedi:

— Heyhat! acaba onlar hayatta iken ne kadar tatlı hulyalar ve ateşli arzular his etmişlerdir dedim sonra o iki ruhe dönerek:

— Fransuval... çilen ıztırap ve merhemetimi celbetti fakat beni dinle:

— Mes'ut günlernizde nerede ve ne vakit kalplernizin şefkat ve sevgisini his ettiniz? dedim.

— Her halde üstadin sana şu hakikati öğrenmiştirki insanın fena günlerinde saâdet anlarını hatırlamasından daha aci bir şey yoktur; mademki aşkımızın ilk menbaini soruyorsun; peki ağlayarak anlatayım, sende dinle:

— Bir zaman (Lanselo) nun eseri olan «aşkların tarihi» ismindeki kitabı okuyorduk, yalnızdık, fakat bir birimize itimadımız vardı. Bu hikâye bir çok defalar bizi ağlattı, bir çok defalar renklerimizide değiştirdi kızarttı, ve bir dakika de ecelimiz bir birine bağlandı.

(Lanselo) tatli neş'eyle gülümseyen sevgilisinin dudağına ateşli bir buse ile yapışdığı fıkrasına geldiğimizde yanımdaki (Pol) titreye titreye beni dudaklarımdan öpdü ve (hiç bir zaman benden ayrılmayacak-sın) diye ahd aldı. Artık okumamızda ogün bitti dedi.

— Bir birine sarılmış olan ruhlardan biri böyle söylerken diğeri okadar aci aci ağlayordu ki merhamet acılarımdan gendimi kaybettim ve cansız bir cesed gibi yerlere düştüm. SALİH ZEKİ